

บทที่ 5

วุฒิสมาชิกตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2534

สภาพแวดล้อมทางการเมืองก่อนการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

ภายหลังจากการยึดอำนาจของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534¹ ซึ่งนับเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 15 ของประเทศไทย นับจากที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ พ.ศ.2475

รัฐธรรมนูญฉบับที่ 15 นี้ได้ถูกยกร่างและตราขึ้นเป็นกฎหมายสูงสุดโดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติซึ่งตั้งขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 6 แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2534 ซึ่งถูกประกาศใช้เป็นหลักในการปกครองบริหารราชการแผ่นดิน แทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ที่ถูกยกเลิกไปพร้อมการสิ้นสุดอำนาจทางการเมืองของรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ด้วยวิธีการรัฐประหารโดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ หรือ คณะ รสช.

¹ในวันที่ 4 เมษายน พ.ศ.2534 คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ได้จัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเรียกว่าคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญปี 2534 จำนวน 20 คน 1.นายมีชัย ฤชุพันธุ์ ประธานคณะกรรมการ 2.นายอรุณ ภาณุพงศ์ รองประธานคณะกรรมการ 3.นายทักษพล เจียมวิจิตร เลขานุการ 4.นายอดุล วิเชียรเจริญ รมช. 5.นายลิขิต ชีร์เวคิน รองรมช. 6.นายวิษณุ เครืองาม ผู้ช่วยเลขาธิการและรองรมช. 7.นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสวีธรรม 8. นายรักเมณ ภักธรภิรมย์ 9.นายชาติรี เมืองนาโพธิ์ 10.นายทินพันธุ์ นาคะตะ 11.คุณหญิงนันทกา สุประภาตะนันท์ 12.นายประเสริฐ นาสกุล 13.นายไพศาล กุมารย์วิสัย 14. นายยุวรัตน์ กมลเวชช์ 15.นายสมภพ โหตระกิตย์ 16.นายสมศักดิ์ ชูโต 17.พลโท สมิง ไตลังคะ 18. นายสวัสดิ์ คําประกอบ 19.นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ 20.นายสุจิต บุญบงการ วิทยา มงคลแสน, รัฐธรรมนูญไทย (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ พี.เค., 2534), หน้า 92-93.

7. เรื่อง วิกฤตการณ์การขาดแคลนน้ำในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาของนายพรเทพ พรประภา
 ขอดอน 1 เรื่อง คือเรื่องกลุ่มคนร้ายใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ก่อวินาศกรรมเผา
 โรงเรียนในอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี และจังหวัดยะลา ช่วงเวลาใกล้เคียงกัน จำนวน 35 แห่ง ของนายคุสิต ศิริวรรณ

กระทู้ถามที่ให้คณะรัฐมนตรีตอบในที่ประชุมสภา (2 เรื่อง) ตอบไปแล้ว 1 เรื่อง คือ
 เรื่อง โรงไฟฟ้าแม่เมาะปล่อยสารพิษ ของนายวิชัย โธสุวรรณจินดา ในคราวประชุม
 วุฒิสภา ครั้งที่ 1 (สมัยสามัญ ครั้งที่สอง) วันศุกร์ที่ 7 พฤษภาคม 2536 นายกรัฐมนตรีได้มอบ
 หมายให้นายสาวิตรี โพธิวิหก รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นผู้ตอบกระทู้ถามแทน

ยังไม่ตอบ 1 เรื่อง อยู่ในระหว่างการดำเนินการของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง คือเรื่อง
 ปัญหาแรงงานไทยที่ผิดกฎหมายในประเทศญี่ปุ่น ของนายเผ่าเทพ อุบการนิติเกษตร

บทบาทของวุฒิสมาชิกในเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2534

นับแต่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2534 เป็นต้นมา และความพานแพ้
 ของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ได้มีการเรียกร้องให้แก้ไขรัฐธรรมนูญในแง่มุมต่างๆ
 เพื่อให้เป็นประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น จนภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญฉบับ
 ปัจจุบัน ในวันที่ 10 มิถุนายน 2535 และได้ประสบความสำเร็จในการแก้ไขรัฐธรรมนูญใน 4
 ประเด็น คือ

1. ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภาเป็นรองประธาน
 รัฐสภา และในระหว่างที่ยังไม่มีข้อบังคับการประชุมของรัฐสภาให้ใช้ข้อบังคับการประชุมของสภาผู้
 แทนราษฎรไปพลางก่อน

สมาชิกรัฐสภาให้ความเห็นชอบด้วยคะแนนเสียง 579 ต่อ 1 เสียง งดออกเสียง 3
 เสียง

2. เพื่อกำหนดให้สมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่สองของรัฐสภาสามารถ พิจารณาเรื่อง
 อื่นใดที่มิใช่ร่างพระราชบัญญัติได้

สมาชิกรัฐสภาให้ความเห็นชอบด้วยคะแนนเสียง 579 เสียง งดออกเสียง 1 เสียง

3. ลดบทบาทของสมาชิกวุฒิสภาในเรื่องการเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อ
ให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในปัญหาอันเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน การพิจารณาญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจการพิจารณาพระราชกำหนด โดย
ให้มีหน้าที่เพียงประเด็นเดียวคือการกลั่นกรองกฎหมาย

สมาชิกรัฐสภาเห็นชอบด้วยคะแนนเสียง 566 เสียง งดออกเสียง 6 เสียง

4. กำหนดให้นายกรัฐมนตรีต้องมาจากการเลือกตั้ง

สมาชิกรัฐสภาให้ความเห็นชอบด้วยคะแนนเสียง 514 ต่อ 1 เสียง งดออกเสียง 10
เสียง

สภาการพิจารณาเรื่องดังกล่าวข้างต้น มิใช่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ หรือเกิดจาก
ความเห็นพ้องต้องกันของวุฒิสมาชิกในการลดบทบาทตนเองในทางการเมืองแต่ประการใด แต่เป็น
ผลพวงที่เกิดจากความพ่ายแพ้ของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ในเหตุการณ์ระหว่างวันที่
17-21 พฤษภาคม 2535 พลเอกสุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรีลาออกจากตำแหน่ง มี
พระบรมราชโองการแต่งตั้งนายอานันท์ ปันยารชุน กลับมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง
ในช่วงเวลานี้ประชาชนและสื่อมวลชนแขนงต่างๆ ต่างกล่าวประนามทหารว่าเป็นฆาตกร มีการ
ต่อต้านทหารอย่างรุนแรงอีกครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์การเมืองไทย พร้อมทั้งกระแสเรียกร้อง
ให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตยยิ่งขึ้น และการดำเนินการเป็นไปอย่างรวดเร็ว
ดังที่กล่าวไว้แล้ว กรณีดังกล่าวบทบาทของวุฒิสมาชิกในการแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้น เป็นไปตามกระแส
เรียกร้องของสังคมที่ปฏิเสธการมีบทบาททางการเมืองของทหาร ในส่วนของวุฒิสมาชิกที่มาจาก
การแต่งตั้งของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติก็ตกอยู่ในกรณีเดียวกัน แนวทางและท่าที
ของวุฒิสมาชิกจึงปรากฏออกมาในแนวทางที่ตอบสนองความต้องการของสังคมในเวลานั้น

หากจะเปรียบเทียบกับช่วงระยะเวลาของรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. 2521 แล้วจะพบว่า
การแก้ไขรัฐธรรมนูญในลักษณะเช่นนี้คงที่เป็นสิ่งที่ยากยิ่งที่จะเกิดขึ้นได้

อย่างไรก็ตาม บทบาทของวุฒิสมาชิกในช่วงเวลาที่มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ 2534 นี้คง
ปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นไปตามกระแสของสังคม อิสระในทางความคิดจึงถูกรอบงำโดยความเห็นของ
ประชาชนที่ปฏิเสธการเข้ามามีอำนาจทางการเมืองของทหาร